

Article Arrival : 02/12/2020

Published : 25.01.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2972>Reference Çağlar, İ.M. (2021). "19. Yüzyılın İlk Yarısında Ören (Virân) İle Armutlu (Emrudlu) Köylerinin Demografik Yapılarına Dair Bir İnceleme " International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN2587-1587) Vol:7, Issue:77; pp:326-342

19. YÜZYILIN İLK YARISINDA ÖREN (VİRÂN) İLE ARMUTLU (EMRUDLU) KÖYLERİNİN DEMOGRAFİK YAPILARINA DAİR BİR İNCELEME

Evaluation of Demographic Structure of Villages Ören (Virân) and Armutlu by means of Tombstones and Population Registries during the Ottoman Period

Dr. Öğr. Üyesi. İlker Mümin ÇAĞLAR

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Manisa/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8979-8113>

ÖZET

Günümüzde İzmir'in Kemalpaşa ilçesine bağlı olan, Armutlu ve Ören köylerinin demografik yapılarının tespitine yönelik alan araştırması üzerine temellenmiş bu çalışmada, bahsi geçen köylere ait Osmanlı dönemi mezar taşları, nüfus ve temettuat defterleri incelenmiştir. Ören köyünün eski mezarlığında, Armutlu köyünün Koca Camii haziresinde, eski mezarlığında ve mevcut mezarlığında bulunan Osmanlı dönemi mezar taşları ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu çalışma neticesinde tespit edilen aile ve sülale isimleri, Armutlu ve Ören köylerine ait nüfus ve temettuat defterlerinde kayıtlı olan isimlerle karşılaştırılmıştır. Böylelikle söz konusu köylerin, özellikle 19. yüzyıldaki sosyal ve demografik dokusu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Mezar taşları ait oldukları kişilerin sosyal hayatlarını, iktisadi faaliyetlerini, dini inançlarını ve toplumsal statülerini gösteren önemli bilgileri barındırır. Ayrıca 19. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı devletinde gerçekleştirilen ilk nüfus sayımları ile en ücre kırsal yerleşim birimlerine kadar tüm iskân mahallerindeki mukim erkek nüfus verileri kayda geçirilmiştir. Bu kayıtlar daha çok vergi ve asker mükelleflerini tespiti yönelik olduğundan kişinin meslek, unvan, lakap ve fiziki özelliklerini belirten bilgileri de içermektedir. Çalışmanın bir diğer kaynağı olan temettuat defterleri de, vergi mükelleflerine dair sunduğu isim, unvan, lakap, meslek gibi verilerle nüfus defterleri gibi kayıtların tutuldukları yerin toplumsal yapısına ilişkin bilgileri ihtiva etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kemalpaşa, Nif, Armutlu, Ören, Mezar Taşları, Nüfus Defteri, Temettuat Defteri.

ABSTRACT

In this study, which is based on the field research aimed at determining the demographic structures of Armutlu and Ören villages, which are subject to Kemalpaşa District of İzmir today, Ottoman period gravestones, population and temettuat registers of the mentioned villages were examined. Ottoman period tombstones found in the old cemetery of Ören village, in the graveyard of Koca Camii in Armutlu village, in the old cemetery and in the current cemetery were examined in detail. The family and family names determined as a result of this study were compared with the names registered in the population and temettuat registers of Armutlu and Ören villages. Thus, the social and demographic texture of these villages, especially in the 19th century, was tried to be revealed.

Gravestones contain important information showing the social lives, economic activities, religious beliefs and social status of the people they belong to. In addition, the number of male population of the whole country was determined with the first census conducted in the Ottoman state in the first half of the 19th century. These records also contain information about the person's profession, title, pseudonym and physical characteristics, as they are intended to identify taxpayers and potential soldiers. By keeping records such as name, title, nickname and profession in the dividend books, which are another source of the study, information about the social structure of these villages can be obtained.

Keywords: Kemalpaşa, Nif, Armutlu, Ören, Tombstones, Population Registry, Temettuat Registry.

1. GİRİŞ

Armutlu ve Ören köyleri günümüzde İzmir'in Kemalpaşa ilçesine bağlı olup gerek verimli tarımsal arazilere sahip olmaları gerekse sanayi tesislerine yakınlıkları sebebiyle, buldukları bölgenin önemli ve kalabalık yerleşim yerlerindedir. Kemalpaşa-Turgutlu yolu üzerinde bulunan ve birbirine çok yakın olan, ticari ve sosyal manada da birbiriyle bütünlük arz eden, bahsi geçen iki köy bu çalışmada birlikte ele alınmıştır.

Armutlu köyü, günümüzde olduğu gibi, Osmanlı döneminde de önemli bir yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmiyor olsa da köyün demografik ve iktisadi yapısına dair en eski tarihli veri 1531 yılına aittir. Armutlu (Emrudlu)¹, 16. yüzyılda Saruhan sancağının kazalarından biri olan Nif kazasına bağlı olup, 1531 yılındaki tahmini nüfusu 112 kişidir. Bu sayı 1575 yılında 170 kişiye yükselmiştir (Gökçe, 1998, s.266). Ayrıca 1531 yılında köyde 144 adet Ellici yörüşü ikamet etmekteydi (Gökçe, 1998, s.269). 19. yüzyıla gelindiğinde, H.1246/M.1831 tarihini içeren nüfus defteri (NFS.d. 02806, ss.57-59) kayıtlarına göre tahminen 720 kişi, H.1249/M.1834 tarihli nüfus defterine (NFS.d. 02886, ss.21-29) göre 690 kişi ve H.1258/M.1842 tarihli nüfus defteri (NFS.d. 02887, ss.31-38) verilerine göre ise, Armutlu'da yaklaşık olarak 534 kişi yaşamaktadır. Ayrıyeten sadece hane sayılarının yer aldığı H.1260/M.1844 yılına ait temettuat² defterindeki kayıtlardan (TMT.d 2449, ss.18-48) Armutlu'da 675 kişiden müteşekkil bir nüfus varlığından söz edilebilir. 19. yüzyılın ilk yarısına dair verilen tüm bu değerler İslam ahalinin nüfusuna aittir. Zira mevcut defterlere göre bu dönemde köyde sadece gayrimüslim olarak, 3 hane Rum meskündür (NFS.d. 02886, s.81;TMT.d. 2449, s.49).

Ören köyü ise 16. yüzyılda yalnızca konar-göçer teşekküllerin sakin olduğu bir yerleşim yeri idi. 1531 yılında Ören (Virân)³ köyünde 145 adet mukataa yörüşü yaşamaktayken, 1575 yılında bu sayı 127'ye düşmüştür. 1531'de Ören köyünde hiç Ellici yörüşü mevcut değilken, 1575 yılına gelindiğinde ise köyde 15 adet Ellici yörüşü bulunmaktaydı (Gökçe, 1998, s.269-273). 19. yüzyıla gelinceye kadar Ören köyünün, konar-göçerlerin iskân yeri olmaktan ziyade, hızla büyüyerek önemli bir yerleşim yeri haline geldiği görülmektedir. Zira 19. yüzyıla gelindiğinde, H.1246/M.1831 tarihini içeren nüfus defteri (NFS.d. 02806, ss.51-52) kayıtlarına göre köyde yaklaşık olarak 676 kişi, H.1249/M.1834 tarihli nüfus defterine (NFS.d. 02886, ss.29-37) göre 608 kişi ve H.1258/M.1842 tarihli nüfus defteri (NFS.d. 02887, ss.68-75) verilerine göre ise, 518 civarında nüfus barınmaktadır. Ayrıca H.1260/M.1844 yılında tutulmuş Ören temettuat defterindeki (TMT.d. 2446, ss.44-48) hane reislerine ilişkin kayıtlardan Ören'de tahminen 518 kişilik bir nüfus varlığından söz edilebilir. 19. yüzyılın ilk yarısına dair verilen tüm bu değerler, Armutlu'da olduğu gibi Ören'de de İslam ahalinin nüfusuna aittir. Zira bu dönemde köyde gayrimüslim nüfusla ilgili sadece 1834 yılı nüfus defterinde bilgi olup, mezkûr defterde 5 Rum kaydı mevcuttur (NFS.d. 02886, s.81).

Çalışmada diğer arşiv kaynaklı defterlere göre daha ayrıntılı olarak incelenen defter, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin, "Nüfus Defterleri Fonu"nda "Nif Kazası Nüfus Defteri" ismiyle kayıtlı olan 02887 numaralı nüfus defteridir. Bu defter 95 sayfadan ibarettir ve defterin 31. ile 38. sayfalar arası Armutlu köyüne, 68. ile 75. sayfalar arası ise Ören köyüne ayrılmıştır. Defterde Armutlu köyünde 267 erkek nüfus kayıtlı iken, Ören köyünde 254 erkek nüfus yer almaktadır. Ayrıca mevcut kayıtların tamamı İslam ahaliye aittir.

İki köye ait Osmanlı dönemi mezar taşlarının tespitine yönelik, Armutlu'da üç, Ören'de bir mezarlık olmak üzere dört farklı mezarlık alanında çalışma yapılmıştır. Ören köyü mezarlığında 45 adet, Armutlu Köyü yeni mezarlığında 44 adet, Armutlu Koca cami haziresinde 35 adet ve son olarak Armutlu köyü eski mezarlığında 50 adet olmak üzere toplamda 174 adet mezar taşına ulaşılmıştır. Bu mezar taşları dikkatle temizlenerek kitabelerdeki metinlerin renkli tebeşirle üzerlerinden geçilmiş ve ardından fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır. Sonrasında mezar taşlarının kitabeleri okunarak kimlere ait oldukları, tarihleri ve süsleme özellikleri belirlenmiştir.

2. ARMUTLU KÖYÜ

2.1. XIX. Yüzyıl Ortalarında Armutlu Köyünde Nüfus

19. yüzyılın ilk yarısına dair Armutlu köyü nüfus verilerine ulaşabilmek için, 1831, 1834 ve 1842 yıllarına ait nüfus defterleriyle, 1844 yılında tutulmuş temettuat defterinden istifade edilmiştir. Sunduğu verilerin çeşidi ve kayıt tarzındaki nizam itibarıyla diğerlerinden bariz fark içeren 1842 tarihli Armutlu nüfus defteri daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

¹ Çalışmada yararlanılan Osmanlı Devleti'ne ait arşiv belgelerinde Armutlu köyü, "Emrudlu" şeklinde geçmektedir.

² Temettü vergisinin ilk olarak, ihtisap resmi şeklinde ortaya çıkmıştır. Arapçada kâr etmek anlamına gelen temettü vergisi, "şehriye-i dekâkin", "yevmiye-i dekâkin" adlarıyla anılan vergilerle bütün yiyecek, içecek, giyecek gibi muhtelif adlarla ve farklı tarifeler ile alınan vergileri içermekteydi. Ayrıntılı bilgi için bkz. M. Zeki Pakalın, Osmanlı Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları, İstanbul 1983, C. III, s.453-454; Said Öztürk, "Temettuat Tahrirleri", Akademik Araştırmalar Dergisi, S.4-5, 2000, s.537-538.

³ Çalışmada yararlanılan Osmanlı Devleti'ne ait arşiv belgelerinde Ören köyü, "Virân" şeklinde geçmektedir.

Tablo-1: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Armutlu Köyündeki Müslüman Erkek Nüfus

İsim	Yaş	İsim	Yaş
Müderri Hacı Süleyman Efendi Bin Mustafa	55	Berber Küçük Hacı Ali Bin Veli	35
Oğlu Hafız Mehmed Emin	15	Oğlu Veli	4
Diğer Oğlu İsmail	5	Çiftçi Hacı Ahmedoğlu Ahmed Bin Mehmed	25
Diğer Oğlu Ahmed	2	Karındaşı Mustafa	20
Çiftçi Hacı Ahmedoğlu Ahmed Bin Ebubekir	42	Çiftçi Kundakçı Hasan Bin Mehmed	25
Molla Osman Bin Hüseyin	42	Kasaboğlu Ömer Bin Abdullah	50
Yeğeni Mehmed Bin Mehmed	14	Çiftçi Sarı Hüseyinoğlu Yusuf	22
Çakıroğlu Mehmed Bin Ali	27	Karındaşı Ömer	20
Oğlu Ali	5	Topal Kenan Bin Halil	55
Hacı Osman Bin Mehmed	62	Çiftçi Parsalı Mustafa	49
Deveci Hacı Mustafa Bin Abdullah	57	Çiftçi Emiroğlu Mehmed Bin Mustafa	40
Oğlu Mehmed	35	Zeybekoğlu Halil Bin Mustafa	48
Eskici Abdülkerim Bin Mustafa	55	Oğlu Mustafa	7
Oğlu Mehmed	22	İbrahim Beşoğlu Mehmed	20
Çıkrıkçı Budak Mehmed Bin Ali	45	Karındaşı İbrahim Bin Hasan	19
Oğlu Ali	16	Irgad Gediklioğlu Mehmed Bin Mehmed	28
Demirci Osman Bin Ömer	32	Kelepircioğlu Hasan Bin Mehmed	25
Peşelioğlu Osman Bin Ömer	44	Oğlu Mehmed	5
Oğlu Hüseyin	22	Yeğeni Mehmed	12
Peşelioğlu Osman Bin Hatib	47	Irgad Hasan Ali Oğlu İbrahim	21
Üvey Oğlu Mustafa	18	Karındaşı Mehmed Ali	19
Bağcı Solakoğlu Mehmed Bin Mehmed	37	Bağcı Kadıoğlu Molla Ali Bin Mehmed	35
Oğlu Mustafa	4	Çiftçi İkizoğlu Ahmed Bin Hüseyin	50
Bağcı Küçük Alioğlu Mustafa Bin Ali	42	Küçükalioğlu Halil Bin Halil	25
Karabaşoğlu Mustafa Bin Abdullah	49	Karındaşı Ali	20
Oğlu Abdullah	14	Semerci Ahmed Bin Mehmed	50
Bağcı Tam Dalak Hüseyin Bin İbrahim	52	Mescid İmamı Hafız Ali Bin Halil	44
Bağcı Tekkeli İbrahim Bin Ali	40	Oğlu İbrahim	12
Oğlu Hasan	15	Diğer Oğlu Mehmed	7
Diğer Oğlu Mehmed Ali	3	Diğer Oğlu Mustafa	3
Berber Mustafa Bin Mustafa	55	Çiftçi Çoban Alioğlu Ali Bin Ömer	45
Bağcı Üzümcüoğlu Hasan Bin Ahmed	21	Oğlu Ömer	10
Karındaşı Hüseyin	13	Diğer Oğlu Ahmed	5
Çiftçi Köleoğlu Bekir Bin İbrahim	40	Çiftçi Azmanoğlu Mehmed Bin Veli	35
Oğlu Mehmed	1	Oğlu Veli	11
Çiftçi Bacaksızoğlu Mehmed Bin Ömer	55	Diğer Oğlu Hasan	3
Oğlu Ömer	22	Çiftçi Bozoğlu Mehmed Bin Hüseyin	28
Diğer Hüseyin	16	Karındaşı Mustafa	20
Üzümcüoğlu Mustafa Bin Hasan Ali	22	Manav Ahmed Bin Mustafa	28
Karamemioğlu Mustafa	9	Hacı Bekiroğlu Deveci Topal Bekir	35
Kardeşi Halil	6	Oğlu Yusuf	7
Hacı Veli oğlu Ali Bin Veli	32	Hacı Bekiroğlu Yetimi Mehmed Bin Bekir	12
Oğlu Veli	23	Hızıroğlu Hüseyin Bin Ahmed	25
Büberoğlu Musa Bin İbrahim	40	Karındaşı İbrahim	20
Oğlu İbrahim	4	Balcı Mısırlı Mehmed Bin Hüseyin	49
Durakoğlu Mehmed Bin Hüseyin	22	Oğlu Hüseyin	3
Karındaşı Ali	19	Çiftçi Gerdimelioğlu Mehmed Bin Bekir	25
Üvey Babası Kahveci Hasan Bin Abdullah	49	Bağcı Kırılı Musa Bin Mustafa	40
Çiftçi Osman Bin Abdullah	50	Irgad Kalender Mustafa Bin Mahmud	59
Oğlu Ebubekir	25	Oğlu Bekir	22
Torunu Ali	4	İnceoğlu Yetimi Ali Bin İbrahim	12
Çiftçi Tuzcuoğlu Mustafa Bin Abdullah	38	Deveci Hüseyinoğlu Hasan Bin Abdullah	35
Oğlu Mehmed	11	Demirci Halil Oğlu Ahmed	20
Diğer Oğlu Hamza	5	Karındaşı Mustafa	22
Irgad İzmirli Mehmed Bin İbrahim	25	Topal Ahmed Dayıoğlu Ali Bin Hüseyin	20
Nalband Halil Bin Mehmed	32	Çiftçi Kapusuzoğlu Hacı Ahmed	42
Oğlu İsmail	7	Ali Öksüz oğlu Yetimi Osman Bin Hacı Mehmed	14
Bağcı Kırılı Musa Bin İsmail	49	Irgad Boyacı İbrahim Bin Abdullah	40
Berber Hacı Ali Bin Ebubekir	65	Çırağı Molla Mustafa	12
Sarı Osman Yetimi Mustafa Bin Osman	5	Bağcı Kara İbrahim Bin Mehmed	45
Çiftçi Kel Bekir Bin Osman	55	Çiftçi Pehlivan Hacı Hüseyin Oğlu Mehmed	20
Oğlu Hafız Mustafa	20	Hacı Ahmedoğlu Hacı Ali Bin Ahmed	55
Bağcı Odacı Osman Bin Mehmed	35	Oğlu Hafız İbrahim	20

Çıkrıkçı Kalabakoğlu Ali Bin İbrahim	44	Bağcı Ali Küçüköğlü Hüseyin Bin Halil	35
Oğlu Mustafa	7	Oğlu Mehmed	18
Korukçuoğlu Mehmed Bin Mehmed	32	Diğer Oğlu Halil	7
Oğlu Mehmed	4	Çiftçi Hacı Mehmed Oğlu İbrahim	25
Çiftçi Sarıoğlu Mehmed Bin Mustafa	40	Çiftçi Köseoğlu Sarı Mustafa Bin Ebubekir	35
Oğlu Mustafa	20	Oğlu Ebubekir	5
Diğer Oğlu Ömer	17	Irgad Aşıklarlı Deli Mehmed Bin Abdullah	25
Diğer Oğlu Mahmud	4	Örenli Hasan Bin Abdullah	50
Çiftçi Durmuş Oğlu Molla Halil	32	Tahtacı Kumarcıoğlu Ahmed Bin Halil	45
Oğlu İbrahim	2	Oğlu Ahmed	22
Karındaşı Mehmed	22	Çarıklı Hasan Oğlu Mustafa	45
Diğer Karındaşı Mustafa	10	Kahyaoğlu Ömer Bin Mehmed	37
Çiftçi Bacaksızoğlu Molla Hüseyin Bin Osman	30	Üvey Oğlu İbrahim	10
Bağcı Çoban Mehmed Emin Ali Abdullah Bin Mehmed	40	Koca Hasan Oğlu Bedeli Çoban Abdullah	32
Oğlu Mehmed	5	Üvey Oğlu Ömer Bin Ömer	13
Çiftçi Kel Abdurrahman	45	Çoban Mehmed Oğlu Mehmed	35
Bağcı Dalaklıoğlu Mehmed Bin Mehmed	22	Oğlu Mehmed	5
Oğlu Ahmed	3	Deveci Hasan Bin Ebubekir	50
İkizoğlu Mustafa Bin Hüseyin	25	Oğlu Ebubekir	7
Karındaşı Osman	20	Kadioğlu Deli Ömer Bin Mehmed	40
Kahveci Kel Mustafa Bin Hüseyin	50	Balcı Musaoğlu Deli Mehmed Bin Ali	35
Oğlu Hüseyin	20	Bahçuvan Osman Bin Ali	20
Diğer Oğlu Ömer	18	Karındaşı Hamza	15
Terzi Osman Bin Hüseyin	47	Demircioğlu Hacı Ali Bin Mehmed	57
Oğlu Mehmed	5	Cebecioğlu Süleyman Bin Ali	20
Balcı Öksüz Ali Bin Mehmed	35	Üzümcüoğlu Molla Bekir Bin Mehmed	39
Bazırgan Oğlu Mustafa	50	Oğlu Mehmed	8
Berber Hüseyin Bin Ebubekir	69	Diğer Oğlu İbrahim	5
Çiftçi Pehlivanoğlu Mehmed Bin Halil	30	Diğer Oğlu Ali	3
Oğlu Halil	3	Hatib Halil Efendi Bin Mehmed	30
Çiftçi Örenli Mehmed Bin Nasuh	45	Oğlu Mehmed	3
Çiftçi Kadioğlu Yusuf Bin Mustafa	25	Tekeli Ömer Bin Abdullah	50
Çiftçi Topal Kasaboğlu Ahmed Bin Hasan	32	Oğlu Ali	16
Karındaşı Hasan	25	Diğer Oğlu Abdullah	8
Üvey Babası Ömer Bin Mehmed	60	Irgad Dalyan Ahmed Bin Abdullah	50
Çolak Veli Oğlu Kel Ali	50	Oğlu Halil	30
İzzetoğlu Süleyman Bin Mustafa	22	Gedik Mehmed Bin Ebubekir	25
Irgad Yunus Dereli Ahmed Bin Mustafa	32	Oğlu Ebubekir	4
Çıblaklı Ahmed Oğlu Ali	22	Demircioğlu Süleyman Bin Mehmed	20
Pehlivanoğlu Veli Bin Halil	25	Karındaşı Halil	4
Bağcı Bazırganoğlu Mehmed Bin Musa	25	Demirci Kürdünoğlu Mustafa Bin İsmail	25
Oğlu Mehmed	3	Karındaşı Süleyman	23
Çiftçi Azizoğlu Halil Bin Süleyman	35	Molla Mustafa Bin Abdullah	55
Çebeoğlu Ali Yetimi Ali	7	Çiftçi Kara Ali Oğlu Halil	45
Kabadayıoğlu Hacı Ahmed Bin Abdullah	50	Oğlu Mehmed	22
Oğlu Mustafa	20	Diğer Oğlu Ali	15
Koca Mehmedoğlu Osman Bin Mustafa	48	Söylemezoğlu Ali Bin Mehmed	25
Irgad Korukçuoğlu Mustafa Bin Mustafa	35	Hacı Kara Mehmed Yetimi Ali	12
Oğlu Ahmed Molla Ahmed	7	Karındaşı Mustafa	7
Mescid İmamı Ahmed	29	Kesimlioğlu Mehmed Bin Ahmed	59
Oğlu Mustafa	4	Kâhya Molla Hüseyin Bin Ahmed	65
Kara İbrahimioğlu Mustafa Bin İbrahim	65	Oğlu Ahmed	15
Oğlu Abdullah	22	Diğer Oğlu Mehmed	9
Diğer Oğlu İbrahim	18	A'mâ Molla Mustafa Bin Halil	60
Çiftçi Koca Bekir Oğlu Mehmed	35	Yenişehirli Molla Mustafa Bin Mehmed	30
Manav Mehmed Bin Ömer	60	Berber Hasan Bin Abdullah	38
Oğlu Ömer	18	Oğlu Mehmed	7
Üvey Oğlu İbrahim	22	Üvey Oğlu Süleyman Bin Mustafa	20
Irgad Korukçuoğlu Ali Bin Mehmed	25	Irgad Kel Ahmedoğlu Ali Bin Ali	35
Oğlu Veli	3	Oğlu Ahmed	12
Çiftçi Kasaboğlu Hasan Bin Memiş	40	Tahtacı Murad Bin Ahmed	22
Bağcı Kasaboğlu Ali Bin Mehmed	35	Tahtacı Hasan Bin Abdullah	25
Çoban Abdullah Bin Hasan	32	Irgad Suhteoğlu Hasan Bin Mustafa	49
Oğlu Hasan	5	Üvey Oğlu Abdullah	22
Selimoğlu Mehmed Bin Mustafa	25	Kömürücü Osman Bin Abdullah	35

Karındaşı Halil	3	Üvey Oğlu Hüseyin Abdullah	20
Irgad Deli Haliloğlu Mehmed Bin Ali	30	Hacı Mollaoğlu İbrahim Bin Mehmed	12
Irgad Balcı Ömer Oğlu Ömer	27	Nalband Hasan Bin Veli	35
Oğlu Mehmed	3	Nalbandoğlu Yetimi Mustafa	8
Mescid İmamı Hacı Mustafa Efendi	50	Karındaşı Mehmed	5
Oğlu Mehmed Emin	12		

Yukarıdaki tabloda ayrıntılı olarak gösterilen H.1258/M.1842 tarihli Armutlu köyündeki İslam ahaliye gösteren nüfus defterinde, 154 hanede yaşayan 267 erkek kaydı mevcuttur (NFS.d. 02887, ss.31-38). Bu tarihte köydeki gayrimüslim erkek nüfus ise 8 kişiden ibarettir (Bilgi, 2001, s.103). Defterin tutulduğu 1842 yılına ait köydeki nüfus miktarını hesaplamak için iki yol kullanılabilir. Bunlardan biri, hane sayısını, genel kabul gören haliyle, her hanede ortalama beş kişi yaşadığı düşünülerek 5 ile çarpmak (Barkan, 1953, s.553) ki bu hesaplama 770 değerine ulaşılabilir. Bir diğer tahmini nüfus miktarını hesaplamanın yoluysa, tüm toplumlarda kadın ve erkek nüfus oranlarının hemen hemen yarı yarıya bir değer taşımasından hareketle, defterdeki kayıtlı erkek nüfus sayısını 2 ile çarpmaktır. Bu durumda ise bulunacak kişi sayısı 534 olacaktır. Çalışmada ikinci yolun kullanılması tercih edilmiştir. Armutlu'ya ait kayıtların yer aldığı diğer nüfus defterlerinin verileri de benzer şekilde değerlendirildiğinde; H.1246/M.1831 tarihini içeren nüfus defteri kayıtlarına göre tahminen 720 kişiye (NFS.d. 02806, ss.57-59), H.1249/M.1834 tarihli nüfus defteri verilerince ise 690 kişi civarında bir değere ulaşılabilir (NFS.d. 02886, ss.21-29). Ayrıca sadece vergi mükellefi olan hane reislerinin yazıldığı Armutlu'ya ait temettuat defterinde 193 hane görülmektedir (TMT.d 2449, ss.18-48). Açıklandığı üzere kadın ve erkek sayılarının % 50'lik nispetlerle dağılım göstereceği düşüncesinden yola çıkarak, nüfus defterinde yer alan erkek sayısının 2 ile çarpılmasıyla tahmini nüfus değerine ulaşılabilir ve buradan elde edilen sonuç da yine defterde geçen hane sayısına bölünerek, hane başına düşen ortalama kişi sayısı bulunabilir. Bulunan bu değer ile de temettuat defterinde belirtilen hane sayısı çarpılarak, temettuat defteri verileri üzerinden bir nüfus hesaplaması yapılabilir. İzah edilen bu yöntemle Armutlu'da 1844 yılına ait tahmini nüfus, nüfus defterlerinden elde edilen hane başına düşen ortalama kişi sayısı ile temettuat defterinde geçen hane sayısının çarpımından çıkan sonuca göre, 675 kişiden ibarettir. Ortaya koyulan tüm bu değerler köyde yaşayan İslam ahaliye aittir. Aynı dönemde Armutlu'da ikamet eden gayrimüslim nüfus ise 3 haneyi içeren Rumlardan meydana gelmekteydi (NFS.d. 02886, s.81;TMT.d 2449, s.49).

Tablo-2: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Armutlu Köyündeki Yaş Aralıklarına Ait Kişilerin Sayısı ve Yüzdeleri Dağılımı

Yaş Aralığı	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61 ve Üstü
Kişi Sayısı	57	54	54	43	38	16	5
Yüzdeleri Dağılımı	% 22	% 20	% 20	% 16	% 14	% 6	% 2

Nüfus defterlerine göre Armutlu köyünde, söz konusu tarihte, yaşayan en yaşlı kişi 69 yaşındaki Berber Hüseyin bin Ebubekir'dir. Köyde 60 yaşın üzerinde 5 erkek bulunmaktadır. 0-30 yaş arası erkek nüfus, toplam erkek nüfusun % 62'sine tekabül etmektedir. Köydeki erkek nüfusun yaş ortalaması 27'dir. Armutlu köyünde toplam erkek nüfusunun sadece % 8'inin 50 yaşın üzerinde olması, erkeklerde ortalama yaşam süresinin 50 yaş civarında bir değer taşıdığını düşündürmektedir.

Tablo-3: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Armutlu Köyünde Görülen Meslekler

Bağcı	Bahçıvan	Balcı	Berber	Bezirgân	Boyacı	Cebeci
Çarıklı	Çıkrıkçı	Çiftçi	Demirci	Deveci	Eskici	Hatip
Irgat	İmam	Kahveci	Kâhya	Kasap	Kömürcü	Kundakçı
Manav	Müderis	Odacı	Semerci	Terzi	Tuzcu	Üzümcü

Armutlu'da, ağırlıklı köy hayatının temel yaşam biçimi olan tarımsal faaliyetlerin icrasını sağlayan ırgad, çoban, bağcı, çiftçi, nalbant gibi mesleki sıfatların kişi unvan ve lakaplarında yer bulduğu görülmektedir. Nüfus defterlerinde kişilerin meslekleriyle birlikte yazılmasını gerektiren bir kaide olmamasına rağmen, kayıtlarda bu denli bir mesleki çeşitliliğin varlığı dikkat çekicidir.

Tablo-4: Nüfus ve Temettuat Defterlerine Göre Yıllara Kıyasla Armutlu Nüfusu

	1831 Tarihli Nüfus Defteri	1834 Tarihli Nüfus Defteri	1842 Tarihli Nüfus Defteri	1844 Tarihli Temettuat Defteri
Hane Sayısı (İslam)	-	-	154	193
Kişi Sayısı (İslam)	360	345	267	-
Hane Baş Ortalama Kişi (İslam)	-	-	3,5	-
Gayrimüslim Hane/Kişi Sayısı	-	6 Kişi	-	3 Hane
Matluba Muvafık/Asker-i Redif/Mansure	71	-	34	-
Tahmini Nüfus (Gayrimüslim)	-	12	-	11
Tahmini Nüfus (İslam)	720	690	534	675

İncelenen döneme göre Armutlu'daki nüfus miktarı, onun büyük bir köy yerleşimi olduğuna işaret eder. Ayrıca kayıtlarda üç imam, bir hatip ve bir müderrisin yer alması bu durumu doğrulamaktadır. Zira köyde birden fazla mescit ve caminin mevcut olmasıyla birlikte bir hatibin de varlığı, köyün cuma namazı kılınabilecek kadar büyük olduğuna delalettir. Hatip, cuma ve bayram namazlarında camilerde hutbe okumakla görevlendirilmiş olan kişidir. Osmanlı döneminde her köyde cuma ve bayram namazları kılınmazdı. Bir köyde cuma ve bayram namazını kılmak izne tabi idi. Nüfusça büyük olan köylere bu izin verilir.⁴

Defterde geçen bir müderrisin kaydıysa, köyde medrese düzeyinde bir eğitim kurumunun da olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca Armutlu köyünde "Tahtacı Aşireti"ne mensup kimselerin de yerleşmiş oldukları açıktır. Keza bu bilgiyi hem nüfus defterlerindeki kayıtlar hem de mezar taşlarındaki "Tahtacı" ibareleri doğrulamaktadır.

Osmanlı'da ilk olarak 1828 yılında yapılması planlanan nüfus sayımları, Rus harbinde dolayı 1831 yılında gerçekleştirilebilmiştir. Bu sayımlarda amaçlanan ülkedeki askerlik hizmetinde bulunabileceklerin ve vergi mükelleflerinin sayıca düzenli bir şekilde tespitlerinin yapılmasıydı (Güneş, 2014, s.221). 1831 yılına ait "Nif Kazası Nüfus Defteri" bünyesinde yer alan Armutlu'ya ilişkin kayıtlarda, kimi isimlerin üzerine kırmızı mürekkeple "mim" harfiyle işaret koyulduğu görülmektedir. Bahsi geçen defter tutulurken kayıtlara hane ve sıra numarası verilmemiş, bunun yanında kişilerin yaşları da yazılmıştır. Fakat matluba muvafık yani askerlik için elverişli oldukları düşünülen ve bu nedenle mim harfiyle işaretlenenlerin yaşları belirtilmiştir. Defterin Armutlu'ya ilişkin kayıtlarında bu şekilde işaretlenmiş 71 kişi bulunmaktadır.

2.2.Osmanlı Dönemine Ait Armutlu Köyü Mezar Taşları

Armutlu köyünde, yeni mezarlıkta 44 adet, Armutlu Koca cami haziresinde 35 adet ve son olarak Armutlu köyü eski mezarlığında 50 adet olmak üzere, üç farklı mezarlık alanında toplam 129 adet mezar taşı tespit edilmiştir.

Tablo-5: Armutlu Koca Cami Haziresi Mezar Taşları

İsim	Cinsiyet	Ölüm Tarihi Hicri/Miladi	Süsleme Çeşidi	Unvan/Lakap	Sülale İsmi
Atike	Kadın	1325/1907	Bitkisel	Hanım	Seydişehirli Hafız Said Efendi Kerimesi
Şemsettin	Erkek	1317/1899	Hamidi Fes	-	Kiremitçi Tahir Usta Mahdumu
Emine	Kadın	1308/1890	Bitkisel	Hanım	Gökmehmedoğlu Hacı Bekir Kızı
Ümmü	Kadın	1305/1887	Bitkisel	Hevace	Osman Efendi Zevcesi
Emine	Kadın	1304/1886	Bitkisel	Hanım	Molla Bekir Efendi Zevcesi
Hüseyin	Erkek	1315/1897	Sarık	Çavuş	Osman Efendi Damadı
Emine	Kadın	1322/1904	Bitkisel	Hâce/Hanım	Karamemişoğlu Hacı Halil Zevcesi
Halil	Erkek	1324/1906	Kırık	Hevace/Efendi	Bozkırlı
Şerife	Kadın	1325/1907	Bitkisel	Molla	Gözekli Hüseyin Çavuş Zevcesi
Hüseyin	Erkek	1324/1906	Hamidi Fes	Hacı	Çakıroğlu
Abdullah	Erkek	1326/1908	Sarık	-	Bozkırlı Halil Hevace Mahdumu
Hüseyin	Erkek	1315/1897	Sarık	Çavuş	Osman Efendi Damadı
Emine	Kadın	1310/1892	Bitkisel	Hanım	Karaibrahimoğlu Bekir Ağa Kerimesi
Gülsüm	Kadın	1339/1920	Bitkisel	Hanım	Hacı İsmail Efendi Zevcesi
Mehmed	Erkek	19 Ramazan 1321/ 9 Aralık 1903	Sarık	Hacı/ Hafız/ Efendi	Hacıkapudânizâde
Emine	Kadın	1297/1879	Bitkisel	-	Hacı Hamza Zevcesi
Emine	Kadın	1316/1898	Bitkisel	Hanım	Alaşehir Kadısı Mehmed Hüsrev Bey'in Zevcesi ve Bornova Taburu İkinci Bölüğü Mülazımı Süleyman Efendi'nin Validesi
Hatice	Kadın	15 Recep 1270/ 13 Nisan 1854	Bitkisel	-	Hacıeminefendizâde
Mehmed	Erkek	19 Şubat 1328/ 4 Mart 1913	Sarık	Efendi	Kadıızâde
Fatma	Kadın	1309/1891	Bitkisel	-	Hacı Süleyman Efendi Zevcesi
Mehmed Emin	Erkek	1334/1915	Destarlı Sarık	Efendi/ Reis-i Ulema-i Nakşi	Hocazâde

⁴ <http://www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=234> (Erişim Tarihi:27/10/2020); İlker Mümin Çağlar, "19. Yüzyıl Ortalarında Bir Anadolu Köyü: Kuzu Köy", Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, VOL. 3, NO. 5, 2017, ss.25-48, (<https://doi.org/10.21021/osmed.303314>).

Bekir	Erkek	1131/1718	Destarlı Kâtibi Kavuk	Efendi	-
İsmail	Erkek	1338/1919	Destarlı Sarık	Efendi	Hacısüleymanoğlu
Vehbi	Erkek	1191/1777	Kırık	-	Hacismailoğlu
Halil	Erkek	1321/1903	Kırık	Hatib/Efendi	-
Osman	Erkek	15 Şaban 1329 11 Ağustos 1911	Kırık	Hacı/Hafız/ Efendi/ Nifli	-

Armutlu köyünde bulunan Koca cami haziresinde 26 adet mezar taşı tespit edilebilmiştir. Söz konusu hazirede bulunan mezar taşlarının büyük kısmı bahçe tadilatı sırasında betona gömüldüğü için okunabilen mezar taşları bundan ibarettir. Koca cami haziresinde bulunan mezar taşları H.1131/M.1718 - H.1339/1921 tarihleri arasına aittir. Kadınlara ait mezar taşlarının tamamı bitkisel süslemelerle bezenmiş olup, erkeklere ait taşlarda, kırık olanlar hariç olmak üzere, tümünde kavuk ve fes bulunmaktadır. Bunlar düz sarık, destarlı sarık, kâtibi kavuk ve hamidi festir. Bununla beraber söz konusu mezar taşlarında rastlanan kadın unvanları hanım ve hevacedir. Erkekler için kullanılan unvanlar ise hacı, hatip, efendi, hafız, çavuş ve hevacedir.

Armutlu Koca cami haziresindeki mezar taşlarında Gökmehmedoğlu, Karamemişoğlu, Karabrahimoğlu, Hacıkapudânizâde, Kadızâde, Hocazâde, Hacısüleymanoğlu ve Hacismailoğlu sülalelerine mensup kişilerin mezar taşlarına tesadüf edilmiştir. Bu sülalelerden Kadızâdeler ve Karabrahimoğulları dışında nüfus defterlerinde yer alan sülalelerden herhangi birine ait mezar taşına rastlanmamıştır.

Tablo-6: Armutlu Eski Mezarlığı Mezar Taşları

İsim	Cinsiyet	Ölüm Tarihi Hicri/Miladi	Süsleme Çeşidi	Unvan/Lakap	Sülale İsmi
Mustafa	Erkek	1319/1901	Sarık	-	Korukçuoğlu
İbrahim	Erkek	1317/1899	Sarık	-	Durmuşoğlu
Ayşe	Kadın	1324/1906	Bitkisel	Hanım	Hacı Ali Ağa Zevcesi
Hüseyin	Erkek	1312/1894	Bitkisel Süslemeli Sarık	Ağa	Kulalı
Ali	Erkek	1309/1891	Fes	Ağa	Karahoğlu
Cavit	Erkek	1341/1922	Kırık	Efendi	Emin Efendi Mahdumu
Mehmed	Erkek	1320/1902	Fes	Ağa	Akçalı
Hatice	Kadın	1342/1923	Bitkisel	-	Hacıhamzaoğlu Süleyman Kerimesi
Hatice	Kadın	1333/1914	Bitkisel	Molla / Hacı	Hacı Kenan Zevcesi
Fatma	Kadın	1320/1902	Bitkisel	-	Öksüz Ali Kerimesi
Mehmed	Erkek	1314/1896	Sarık	-	Molla Hüseyin Oğlu
Mehmed	Erkek	7 Ramazan 1326/3 Ekim 1908	Destarlı Sarık	-	Timurcinin Hacı Halil Ağa Bin
Hatice	Kadın	1339/1920	Bitkisel	-	Karaoğlanlı İsmail Zevcesi
Emine	Kadın	1317/1899	Bitkisel	-	Timurcinin Hacı Halil Zevcesi
Fehime	Kadın	1325/1907	Bitkisel	-	Mollaoğlu Hacı Mehmed Ağa'nın Kerimesi
Hatice	Kadın	1327/1909	Bitkisel	Hanım	Timurci Hacı Halil Ağa Kerimesi
Halil	Erkek	1 Kanun-ı Sani 1928	Ayyıldız	Ağa	Hacivelioglu
Hüseyin	Erkek	1254/1838	Sarık	Hacı	-
Ahmet	Erkek	1311/1893	Sarık	Hacı	Hacivelioglu
Ali	Erkek	1334/1915	Kırık	-	Hacı Mehmed Ali Oğlu
Halil	Erkek	1312/1894	Kırık	Hacı	Tekelioğlu
Ali	Kadın	1321/1903	Bitkisel	Sancaklı	-
Fatma	Kadın	1335/1916	Bitkisel	Hacı	Deveci Hacı Hüseyin Zevcesi
Ayşe	Kadın	1318/1900	Bitkisel	-	Hademeli Ahmed Hevace Zevcesi
Ahmed	Erkek	1302/1884	Sarık	Hevace	Başoğlu Yusuf Oğlu Hademeli
Mustafa	Erkek	1308/1890	Sarık	-	Hademeli Mehmed Ağa İbni
Hanife	Kadın	1314/1896	Bitkisel	-	Mollabekiroğlu Hafız Bekir Zevcesi
İbrahim	Erkek	1280/1863	Fes	-	Mollabekiroğlu
İbrahim	Erkek	1316/1898	Kırık	-	Bekiroğlu
Ayşe	Kadın	1314/1896	Bitkisel	-	Mollabekiroğlu Hafız Bekir Kerimesi
Bekir	Erkek	1321/1903	Destarlı Sarık	Hafız/Efendi	Mollabekiroğlu Mahdumu
Osman	Erkek	1325/1907	Sarık	Efendi	Kasaboğlu
Ali	Erkek	16 Ramazan 1142/ 4 Nisan 1730	Fes	-	Deveci Musa Oğlu

Ömer	Erkek	1141/1729	Kırık	Şerif	Hasanoğlu
Şerife Hatice	Kadın	1229/1813	Mimari	-	Hasan Kızı
Fatma	Kadın	1229/1813	Mimari	-	Halil Kızı
Hatice	Kadın	1340/1921	Bitkisel	Hanım	Hacı Mehmed Ali Ağa Kerimesi
İbrahim	Erkek	1337/1918	Sarık	-	Hademeli Hacı Ali Molla Bin
Mustafa	Erkek	1322/1904	Fes	Ağa	Kuyucu
Ali	Erkek	1315/1897	Fes	-	Zorakoğlu
Ahmed	Erkek	1285/1868	Kırık	-	Karamemişoğlu
İbrahim	Erkek	1313/1895	Kırık	Hacı/Ağa	Köleoğlu
Mehmed	Erkek	1312/1894	Destarlı Sarık	Hacı/Ağa	Kadioğlu
Emine	Kadın	1337/1918	Bitkisel	Hanım	Köleoğlu
Süleyman	Erkek	1310/1892	Sarık	Efendi	Kadioğlu Mehmed'in Oğlu

Armutlu köyünün eski mezarlığı köyün 500 metre kadar güneyinde, Bayramlı köyüne giden yol üzerinde bulunmaktadır. Armutlu köyü eski mezarlığında bulunan 45 adet mezar taşından, geçmişte köyde kullanılan unvan ve lakaplar da tespit edilebilmektedir. Erkeklerde hacı, ağa, efendi, hafız, hevace ve molla unvanlarına rastlanmaktadır. Kadınlarda ise sadece hanım ve molla unvanları kullanılmıştır.

Mezar taşlarının fiziki özellikleri göz önünde tutulduğunda ise erkek mezar taşlarının, kırık olan taşlar hariç, tamamının kavuk ve sarık türlerine sahip olduğu görülmektedir. Bu kavuk ve sarık türleri destarlı sarık, düz sarık ve festir. Kadın mezar taşları ise bitkisel süslemelerle bezenmiştir.

Armutlu köyü eski mezarlığında bulunan mezar taşlarında Korukçuoğlu, Durmuşoğlu, Karalıoğlu, Hacıhamzaoğlu, Mollaoğlu, Mollabekiroğlu, Kasaboğlu, Karamemişoğlu, Köleoğlu, Kadioğlu ve Hacıvelioğlu sülalelerine mensup kişilerin mezar taşları bulunmaktadır. Bu sülalelerden nüfus defterlerinde de rastlanılanları Kadioğlu, Karamemişoğlu, Kasaboğlu, Köleoğlu ve Durmuşoğlu sülaleleridir.

Tablo-7: Armutlu Köyü Yeni Mezarlığı Mezar Taşları

İsim	Cinsiyet	Ölüm Tarihi Hicri/Miladi	Kavuk/Süsleme Türü	Unvan/Lakap	Sülale İsmi
Ayşe	Kadın	1255	Mimari Motifli	-	-
Necat	Erkek	18 Teşrin-i Evvel 1928	-	-	Kadioğlu
Hasan	Erkek	1277/1860	Mahmûdi Fes	Kavakdereli-Çavuş	-
Hüseyin	Erkek	1927	-	Ağa	Eskici
Ebubekir	Erkek	1260/1844	-	Seyyid-Molla	Üzümcüoğlu
Mustafa	Erkek	1268/1851	-	-	Nebioğlu
Ahmed	Erkek	1229/1813	-	-	Hacimusaoğlu
Muhammed	Erkek	1229/1813	-	Seyyid	Hacimusaoğlu
Ali	Erkek	1297/1879	-	-	-
Hatice	Kadın	1238/1822	Mimari	-	Hacimusaoğlu
-----	Erkek	1276/1859	-	-	-
Muhammed	Erkek	1230/1814	-	-	Aksaboğlu
Ali	Erkek	1232/1816	-	Hafız-Seyyid	Hatibzâde
Ayşe	Kadın	1270/1853	Bitkisel	Kadın	-
Atike	Kadın	1230/1814	Mimari	-	-
Mustafa	Erkek	1250/1834	-	-	-
Muhammed	Erkek	1253/1837	-	-	-
Ahmed	Erkek	1304/1886	-	Koca-Ağa	Bekiroğlu
Bekir	Erkek	1314/1896	-	-	-
Gülsüm	Kadın	1292/1875	Bitkisel	-	-
İbrahim	Erkek	1265/1848	-	-	-
Ali	Erkek	1267/1850	-	Hacı	-
Mustafa	Erkek	20 Teşrin 1308/ 1 Kasım 1892	-	Konyalı	-
Halime	Kadın	1310/1892	Bitkisel	-	-
Mustafa	Erkek	1215/1800	-	-	Büberoğlu
Fatma	Kadın	1285/1868	Bitkisel	-	-
Ahmed	Erkek	1926	-	-	-
Raziye	Kadın	1308/1890	Bitkisel	-	-
Bekir	Erkek	1308/1890	-	Küçük Hacı-Ağa	Gökmehmedoğlu
Ali	Erkek	1322/1904	-	-	Cinoğlu
Ahmed	Erkek	1323/1905	-	-	-
Ayşe	Kadın	1299/1881	Bitkisel	-	Hasanoğlu
Hatice	Kadın	1285/1868	Bitkisel	-	Büberoğlu

Muhammed	Erkek	1253/1837	Kırık	Şerif	-
Emine	Kadın	1253/1837	Mimari	-	-
Ali	Erkek	1257/1841	-	Şerif	Karameşeoğlu
Mustafa	Erkek	1253/1837	-	-	Cinalioğlu
Veli	Erkek	Kırık	-	Hacı-Armudlulu	
Hüseyin	Erkek	1228/1813	-	-	Hatiboğlu
Mustafa	Erkek	1153/1740	-	Seyyid	-
Muhammed	Erkek	1249/1833	-	Seyyid	Kuzuoğlu
Emine	Kadın	1323/1905	Bitkisel	Hanım	-

Armutlu köyünde “Yeni Mezarlık” olarak adlandırılan mezarlık Turgutlu-Kemalpaşa yolu üzerinde bulunmaktadır. Mevcut kabristanda yer alan mezar taşlarından en eski tarihli olan H.1229/M.1813 yılına aittir. Söz konusu mezarlıkta 42 adet mezar taşı tespit edilmiştir.

Bu mezarlıkta yer alan mezar taşları süsleme unsurları ve yazılı metinlerinin muhtevası bakımından oldukça sade ve basit yapıdadır. Sadece Kavakdereli Hasan Çavuş’un mezar taşında “Mahmudi Fes” içeren bir başlık mevcuttur. Geri kalan tüm mezar taşları başlıksız olup, bunların kalan kısımlarının süslemeleri bitkisel ve mimari motifler içermektedir.

Armutlu köyü yeni mezarlığında bulunan mezar taşları sülaleler açısından daha fazla veri sunmaktadır. Zira yeni mezarlıktaki mezar taşlarında Kadioğlu, Üzümcüoğlu, Nebioğlu, Hacimusaoğlu, Hatibzâde, Bekiroğlu, Büberoğlu, Gökmeahmedoğlu, Cinoğlu, Karameşeoğlu ve Kuzuoğlu sülalelerine rastlanmaktadır. Bunlardan Kadioğulları, Bekiroğlu, Büberoğlu ve Gökmeahmedoğlu sülaleleri nüfus defterlerinde de geçmektedir.

3. ÖREN KÖYÜ

3.1. XIX. Yüzyıl Ortalarında Ören Köyünde Nüfus

19. yüzyılın ilk yarısındaki Ören köyü nüfus verilerini elde etmek için de, Armutlu’ya dair bilgilere ulaşırken kullanılan, 1831, 1834 ve 1842 yıllarına ait nüfus defterleriyle, 1844 yılında tutulmuş temettuat defterinden istifade edilmiştir. Yine sunduğu verilerin çeşidi ve kayıt tarzındaki nizam itibarıyla diğerlerinden bariz fark içeren 1842 tarihli bu nüfus defteri, Ören için de daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Tablo-8: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Ören Köyündeki Müslüman Erkek Nüfus

İsim	Yaş	İsim	Yaş
İmam Hacı Osman Efendi Bin Hacı Ali	30	Oğlu Ali	30
Muhtar Hafız Mehmed Bin Ali	40	Diğer Oğlu Mehmed	5
Oğlu Ali	3	Irgad Ömer Beşe Bin Abdullah	65
Çiftçi Kasabaloğlu Mehmed Bin Hüseyin	35	Hacı Şerif Bin Hacı İbrahim	45
Çiftçi Topal Ali Bin Mehmed	59	Oğlu Osman	15
Oğlu Mustafa	9	Diğer Oğlu Mustafa	9
Hatib Hacı Mustafa Efendi	30	Sarbanoğlu Ebubekir Bin Ali	49
Hafız Mustafa Bin Mehmed	32	Oğlu Ali	16
Maksudoğlu Çiftçi İbrahim Bin Mehmed	35	Hacı İbrahim Oğlu Hacı Bekir	32
Oğlu Mehmed	3	Oğlu İsmail	8
Hacı Davud Bin Mehmed	25	Diğer Oğlu İbrahim	3
Çiftçi Karaahmedoğlu Mustafa Bin Ebubekir	60	Diğer Oğlu Mustafa	1
Hacıömeroğlu Mehmed Bin Abdullah	55	Çavuşoğlu Mustafa Bin İbrahim	30
Oğlu Abdullah	15	Çiftçi Çavuşoğlu Ali Molla Bin Halil	30
Diğer Oğlu Hüseyin	5	İmamoğlu Mehmed Bin Mahmud	25
Çiftçi Köseoğlu Ali Bin Mehmed	35	Deveci Pehlivanoğlu Ahmed Bin Mehmed	30
Oğlu Mehmed	7	Oğlu Mehmed	3
Kocadavudoğlu Hüseyin	22	Çiftçi Çakır Hüseyin Bin Abdullah	40
Çiftçi Şamaloğlu Abdullah	35	Ferhanoğlu Mehmed Bin Hasan	35
Oğlu Hüseyin	5	Oğlu Hasan	5
Çiftçi Karagözoğlu Mehmed Bin Ali	39	Çiftçi Çavuşoğlu Ahmed Bin İsmail	40
Oğlu A’ma İbrahim	25	Oğlu İsmail	18
Pehlivanoğlu Ahmed Bin İbrahim	30	Diğer Oğlu Hasan	5
Oğlu Mustafa	3	Çiftçi Hacıhasanoğlu Ahmed	25
Karındaşı Ali	25	Ali Efendi Oğlu Ali	30
Hacı Yımikoğlu Ali Bin Mehmed	40	Macaroğlu Kara Ahmed	30
Nalband Ahmed Bin Mehmed	35	Emirmehmedoğlu Hacı Mehmed	58
Oğlu Mehmed	5	Emirmehmedoğlu Abdullah	50

Çiftçi Hüseyin Ali Oğlu İbrahim	40	Oğlu Ali	10
Oğlu Ahmed	7	Diğer Oğlu Mehmed	7
Demirci Osman Bin Salih	45	Emirmehmedoğlu Hasan	45
Oğlu Salih	10	Oğlu Hüseyin	15
Diğer Oğlu Ahmed	3	Diğer Oğlu Ömer	5
Çiftçi Ahmed Oğlu Mehmed	50	Çiftçi Büberoğlu Recep Bin Ahmed	40
Oğlu Ahmed	25	Deveci Hacı İbrahim oğlu Mehmed	40
Diğer Oğlu İbrahim	11	Oğlu Şerif Ali	1
Hacıosmanoğlu Mustafa	35	Çiftçi Çakıroğlu Hüseyin Bin Mehmed	55
Oğlu Mehmed	5	Oğlu Mehmed	18
Ramazanoğlu Kurt Hasan	39	Çiftçi Delihasan oğlu Ali Bin Mustafa	30
Oğlu Hüseyin	16	Irgad Çakıroğlu Mehmed Bin Yusuf	35
Diğer Oğlu İbrahim	5	Bektaşoğlu Mehmed	25
Deveci Hacı Hüseyin Bin Mestan	45	Karahaliloğlu Ali	45
Kemankeş Ahmed Bin Abdullah	55	Oğlu Mustafa	12
Irgad Seferoğlu Ali Bin Yusuf	22	Çiftçi Büberoğlu Mustafa Bin Ahmed	30
Oğlu Yusuf	5	Üvey Oğlu Abdurrahman	18
Küçük mehmedoğlu Hasan	35	Çolak Çakır Hüseyin Bin Mehmed	55
Oğlu Hüseyin	7	Üvey Oğlu Mustafa	11
Diğer Oğlu Mehmed	1	Diğeri Osman	6
Zenci Kara Hacı Mahmud Bin Mehmed	45	Çiftçi Takiyye Ahmedoğlu Mehmed	35
Hacıahmedoğlu Mehmed Bin Mustafa	15	Irgad Takiyye Ahmedoğlu Çolak Hüseyin	19
Tulumcuoğlu Deveci Mehmed Bin Nasuh	35	Semerci Süleyman Bin Mustafa	50
Oğlu Mustafa	4	Oğlu Mustafa	6
Diğer Oğlu Nasuh	2	Diğer Oğlu Mehmed	3
Himmetoğlu Yetimi Mustafa	7	Kurtoğlu Abdullah	16
Çiftçi Veziroğlu İbrahim Bin Hasan	40	Molla Hüseyin Bin Yusuf	25
Oğlu Hasan	7	Karındaşı Ahmed	25
Diğer Oğlu Mehmed	3	Ali Efendi Oğlu Kara Mehmed	35
Diğer Oğlu Mustafa	2	Oğlu Ali	10
Karındaşı Halil	25	Deveci Kartoğlu Ali Bin Hüseyin	55
Sadeddin Süleyman Bin	40	Oğlu Hasan	25
Oğlu Ali	5	Diğer Oğlu Mehmed	12
Diğer Oğlu Mustafa	2	Irgad Karaveli Bin Mehmed	30
Bağcı Kocaibrahimoğlu İbrahim	30	Balcı Ali Efendi Oğlu Mustafa	50
Oğlu Hasan	10	Oğlu Ali	5
Kayyum Molla Hasan Bin Hasan	60	Çiftçi Keçeci Osman Bin İbrahim	25
Oğlu Osman	4	Sarı Hasanın Hasan Ali	25
Deveci Küçük mehmedoğlu Mehmed	40	Kadı Ahmed'in Hasan	25
Oğlu Şerif	22	Ali Beşoğlu İbrahim	35
Diğer Oğlu Mehmed Ali	5	Canberdikoğlu Osman Bin İbrahim	30
Diğer Oğlu Hüseyin	3	Oğlu Mehmed	5
Çiftçi Kalabakoğlu Mehmed Bin Ali	60	Sapancalı Mehmedin Ali	15
Sabancı İsmail Yetimi Mustafa	7	Çömezoğlu Mustafa	25
Çiftçi Kırılı Velioğlu İbrahim	49	Irgad Himmet Bin Halil	30
Oğlu Veli	20	Sarı Ahmed Bin Süleyman	45
Diğer Oğlu Hüseyin	12	Oğlu İbrahim	7
Bağcı Abbasoğlu Mahmud Bin Mustafa	50	Diğer Oğlu Süleyman	4
Irgad Takiyye Ahmedoğlu Hasan	45	Öksüz Hüseyin Bin Hasan	35
Hacıömeroğlu Abdullah Bin Osman	22	Oğlu Hüseyin	15
Kuyumcuoğlu Ahmed Bin Mehmed	49	Çiftçi Tobranlı Osman Bin Hasan	30
Kuyumcuoğlu İsmail Bin Mehmed	44	Oğlu Hasan	7
Kuyumcuoğlu Hüseyin Bin Mehmed	42	Diğer Oğlu İbrahim	3
Oğlu Mehmed	7	Çiftçi Sadeddin Bin Ali	40
Çiftçi Genişoğlu Kara Mehmed Bin Hasan	59	Irgad Kel Osman Oğlu Mehmed	35
Oğlu Hasan	25	Toramanoğlu Mehmed Bin Mestan	19
Kasaboğlu Abdullah Bin Abdullah	25	Karındaşı Ali	11
Kasaboğlu Mustafa Yetimi İbrahim	13	Diğer Karındaşı Hüseyin	9
Karındaşı Hasan	7	Diğer Karındaşı Hasan	8
Berber Mehmed Bin Hasan	70	Hacıömeroğlu Şerif Ali	20
Kılanlıoğlu Mehmed Bin Mestan	18	Karındaşı Hüseyin	15
Karındaşı Hüseyin	25	Diğer Karındaşı Osman	7
Diğer Karındaşı Ahmed	22	Kelhüseyinoğlu Hasan Ali	12
Bıçak Ali Bin Ali	45	Çobanoğlu Mustafa	59
Alemdaroğlu Mustafa Bin Halil	25	Oğlu Hasan	10

Canbaz Ali Bin İbrahim	45	Keloğlanoğlu Halil Bin Mehmed	35
Oğlu Ahmed	5	Çulha Molla Hasan Bin Veli	38
Çavuşoğlu Hüseyin Bin Mustafa	55	Oğlu Veli	8
Oğlu Mustafa	30	Diğer Oğlu Mehmed	7
Diğer Oğlu İsmail	25	Âmâ Ali Efendi Oğlu Ahmed	60
Çiftçi Sabancı Mustafa Bin Ali	55	Oğlu Mehmed Ali	3
Oğlu Mehmed	25	Bağcı Alemdaroğlu İbrahim	30
Çiftçi Sarıcıömeroğlu Ömer	60	Deveci Alemdaroğlu Mehmed Bin Halil	30
Oğlu Osman	29	Oğlu Halil	5
Diğer Oğlu Hasan	25	Deveci Tulumcualioğlu Hüseyin	30
Berber Süleyman Bin Mehmed	45	Macaroğlu Ahmed Yetimi Abdurrahman	10
Oğlu Mehmed	8	Karındaşı Osman	5
Hacı Hasan Oğlu Mustafa	30	Karaahmedoğlu Ebubekir Bin Bekir	55
Karındaşı Hasan	25	Oğlu Şerif Mehmed	25
Pehlivanoğlu Mestan	22	Bağcı Kocaahmedoğlu Hasan	35
	20	Çiftçi Davudbeşeoğlu Osman	35
Pehlivanoğlu Yetimi Mustafa	12	Karındaşı Hasan	30
Kardeşi İbrahim	5	Bağcı Kocaahmedoğlu İbrahim	30
Himmetoğlu Ahmed	18	Öksüz Mehmed Bin Mustafa	40
Irgad Karakuyulu İbrahim Bin Süleyman	35	Oğlu Mustafa	12
Kasabaloğlu Hasan Bin Hüseyin	35	Diğer Oğlu Salih	5
Üvey Oğlu Hüseyin	21	Köseoğlu İbrahim Bin Süleyman	20
Diğer Üvey Oğlu Ali	15	Çiftçi Hacımehmedoğlu Mustafa	35
Irgad Kadioğlu Çolak Hüseyin Bin İbrahim	38	Hacımehmedoğlu Ömer Yetimi Mehmed	5
Sargalı Zobranlı İbrahim Bin	40	Kâtib Ahmed Efendi Bin Hacı Mehmed	40
Irgad Kırılı Abdullah Oğlu İbrahim	29	Oğlu Şakir Mustafa	3
Çulha Tiryakioğlu Ali	50	Kasab Köse Süleyman	60
Muallim-i Sibyan Hafız Hasan Bin Süleyman	25	Sığırtmacı Nebi Bin Ahmed	55
Çulhaoğlu Hüseyin Bin Mustafa	30	Oğlu Ahmed	18
Kaynı Bekir Bin Hüseyin	6	Hafız Ahmed Bin Ali Beşe	22
Çulhaoğlu Mustafa Oğlu Ali	15	Şakir Efendi Yetimi Hafız Tahir	8
Irgad Abdurrahman Bin Ahmed	35	Ahmallı Topal Şerif Bin Mehmed	35
Müezzın Mehmed Ali Bin Mehmed	25	Oğlu Abbas	6
Çiftçi Hacı Mehmed Oğlu Osman	45	Diğer Oğlu Mehmed	4

H.1258/M.1842 tarihli Ören köyü nüfus defteri verilerine göre oluşturulan bu tabloda belirtilen 254 İslam erkek nüfus, 143 hanede kayıtlıdır. Aynı tarihte Ören’de, 2 erkeği içeren çok az sayıda bir gayrimüslim nüfus da görülmektedir (Bilgi, 2001, s.104). Daha önce izah edildiği üzere toplumlarda kadın ve erkek nüfus oranlarının hemen hemen yarı yarıya bir değer taşımasından hareketle ve defterdeki mevcut bilgiler doğrultusunda, 1842 yılında köydeki İslam nüfusun yaklaşık olarak 508 kişiden meydana geldiği söylenebilir. Aynı mantıklı hesaplamayla H.1246/M.1831 tarihini içeren nüfus defteri kayıtlarına göre 1831 yılında 676 kişi, H.1249/M.1834 tarihli nüfus defteri verilerince ise, 1834 yılında 608 kişi Ören köyünde yaşamaktadır. 1842 yılı nüfus defteri, hane ve kişi bilgilerini beraberce verdiği için, buradan hane başına düşen ortalama kişi sayısına ulaşmak mümkündür. O değer de 3,5’e tekabül eder. Ulaşılan bu sonuçla temettuat defterinde belirtilen hane sayısı çarpıldığında, 1844 yılı için Ören köyü nüfusunun yaklaşık olarak 518 kişiyi içerdiği sonucuna varılabilir. Ortaya koyulan tüm bu nüfus verileri İslam ahaliye aittir. Ören’de yaşayan gayrimüslim nüfusla ilgili bilgiye ise sadece 1834 yılı nüfus defterinde rastlanmaktadır (NFS.d. 02886, s.81). Bahsi geçen defterde kayıtlı 5 erkek gayrimüslim Rum kaydından, 1834 yılında köyde tahminen 10 civarında Rum’un yaşadığı söylenebilir.

Tablo-9: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Ören Köyündeki Yaş Aralıklarına Ait Kişilerin Sayısı ve Yüzdeler Dağılımı

Yaş Aralığı	0-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61 ve Üstü
Kişi Sayısı	72	34	60	43	24	19	2
Yüzdeler Dağılımı	% 28	% 14	% 24	% 17	% 9	% 7	% 1

1842’de Ören köyü nüfus defterinde kayıtlı olan en yaşlı kişi 70 yaşındaki Berber Mehmed bin Hasan’dır. Benzer şekilde aynı yıla ait defterde, Armutlu’da kayıtlı en yaşlı kişinin de mesleğinin berber olması dikkat çekicidir. Armutlu’da 0-30 yaş arası erkek nüfus, toplam erkek nüfusun % 62’sine tekabül ederken, Ören’de bu oran % 66’dır. Her iki köyde yaşlar arası dağılım benzerlik arz etmektedir. Armutlu’da ortalama erkek yaşı 27 iken, Ören’de 25’dir. 1842 yılı verilerine göre Ören’de, Armutlu köyünde olduğu gibi toplam erkek nüfusunun sadece % 8’i 50 yaşın üzerindedir. Bu durum erkeklerde ortalama yaşam süresinin, Ören’de de 50 yaş civarında bir rakama denk gelebileceğini düşündürmektedir.

Tablo-10: 1842 Tarihli Nüfus Defterine Göre Ören Köyünde Görülen Meslekler

Bağcı	Balcı	Berber	Canbaz	Çiftçi	Çoban
Çulha	Demirci	Deveci	Hatip	Irgad	İmam
Kasap	Kayyum	Keçeci	Kuyumcu	Muallim-i Sıbyan	Muhtar
Müezzin	Nalbant	Sabancı	Semerci	Siğirtmaç	Tulumcu

Kayıtlarda geçen imam, hatip, müezzin ve kayyum gibi din hizmetleri alanındaki mesleki çeşitlilik, Ören'de de yine Armutlu'da olduğu gibi cuma ve bayram namazlarının kılındığı bir caminin varlığını göstermektedir. Keza daha önce açıklandığı üzere, Osmanlı döneminde her camide cuma ve bayram namazı kılınmaz, sadece bu hususta onay alınmış ve bünyesinde hatip bulunan camilerde bu namazlar eda edilebilirdi. Yine bu namazlar için izin her camiye ve köye verilmez, nüfusça büyük olan köylerdeki camilere bu hak tanınırdı.

Bir köy yerleşimine göre buradaki mesleki çeşitliliğin fazlalığı, Ören'in iktisadi anlamda da Armutlu gibi gelişmiş olduğunu göstermektedir. Defterde kayıtlı bir muallim-i sıbyan'ın mevcudiyeti, 1842 yılında köyde bir sıbyan mektebinin varlığına da delil teşkil edebilir. Ören'in mümbit bir arazi üzerinde yer alması ve bol su kaynağına sahip olması, haliyle köyde tarım işkoluna dair meslek sahiplerinin sayıca fazlalığını da beraberinde getirecektir. Neticede bu dönemde köydeki en yaygın meslekler; çiftçilik, bağcılık ve irgatlaktır.

Tablo-11: Nüfus ve Temettuat Defterlerine Göre Yıllara Kıyasla Ören Nüfusu

	1831 Tarihli Nüfus Defteri	1834 Tarihli Nüfus Defteri	1842 Tarihli Nüfus Defteri	1844 Tarihli Temettuat Defteri
Hane Sayısı (İslam)	-	-	143	146
Kişi Sayısı (İslam)	338	304	254	-
Hane Başı Ortalama Kişi (İslam)	-	-	3,55	-
Gayrimüslim Hane/Kişi Sayısı	-	5 Kişi	-	-
Matluba Muvafık/ Asker-i Redif/Mansure	68	-	34	-
Tahmini Nüfus (Gayrimüslim)	-	10	-	-
Tahmini Nüfus (İslam)	676	608	508	518

1831 yılına ait Nif kazası nüfus defterinde Ören'de kayıtlı erkek sayısı 338'dir (NFS.d. 02806, ss.51-52). Kayıtlarda hanelere dair veri yoktur. Defterde gayrimüslim kaydına da rastlanmamaktadır. Matluba muvafık yani askerliğe elverişli oldukları düşünülenlerin, kırmızı mürekkeple isimlerinin üzerine "mim" harfi koyularak işaretlendikleri görülmektedir. Sadece, bu şekilde belirtilenlerin yaşları yazılmıştır. Diğer kayıtlı kişilerin yaşları defterde bulunmamaktadır. Defterde matluba muvafık durumu haiz 68 kişi mevcuttur. Bunların yaşları 13 ila 30 yaş arasında değişmektedir. Tüm kayıtlarda kişinin adı, ya sülale ismi ya lakabı ya da baba ismiyle beraber yahut tüm bu sıfat ve belirteçleri veya bunların bir kaçını içererek yer almaktadır. 1831 yılı itibariye Ören'in tahmini nüfusu 676 kişidir.

1834 yılına ait nüfus defterinde de kayıtlar kişiler üzerinden tutulmuş, hane bilgilerine yer verilmemiştir. Bu haliyle Ören'de İslam erkek nüfus 304 kişidir (NFS.d. 02886, ss.29-37). 1834 yılı defterinde bir önceki nüfus sayımından farklı olarak gayrimüslim erkek kayıtları da bulunmaktadır. Defterde bu şekilde 5 Rum kaydı mevcuttur. Deftere göre Ören'de 1834 yılında, yaklaşık olarak 608 İslam, 10 gayrimüslim yaşamaktadır.

1842 tarihli nüfus defteri verileri ayrıntılı olarak ele alınmış olup, deftere kayıtlı kişiler yaş grupları, meslek, unvan ve sülale isimlerine göre incelemeye tabi tutulmuşlardır. 1842 yılına ait nüfus defteri önceliklere göre daha sistematik, daha düzenli ve daha anlamlı bir bütünlük içermektedir. Defterde sadece İslam erkek nüfusa yer verilmiştir. Bahsi geçen defterdeki kayıtlar haneler üzerinden oluşturulduğu için hane başına düşen kişi sayısını bulmak mümkün olup, burada ulaşılan matematiksel değer 3,55'tir. 1842 yılı nüfus defteri verilerine göre, Ören köyünde yaklaşık olarak 508 kişi yaşamaktadır (NFS.d. 02887, ss.68-75). Ayrıca defterde, köyde kayıtlı 34 kişinin askerlik durumuna dair bilgi de mevcuttur.

1844 tarihli Nif kazasına ait temettuat defterinde Ören köyüne ait bilgiler de mevcuttur (TMT.d 2446, ss.44-48). Burada 146 hane reisine ilişkin kayıt vardır. 1842 yılı nüfus defteri verilerine göre, Ören

köyünde hane başına düşen kişi sayısına ulaşılmış olması, 1844 yılı temettuat defterindeki hane sayılarının bu değerle çarpılması sonucu, bahsi geçen yıl için Ören nüfusuna dair tahmini bir hesaplamının yapılmasına imkân sağlamaktadır. Bu durumda da 1844 yılı için Ören'de 518 kişinin yaşadığı söylenebilir. Ayrıca 1844 yılı Nif kazası dâhilinde yer alan aşiretlerin temettu tahrirlerini içeren başka bir temettuat defterinde, Ören köyüne muhtemelen yeni iskân olmuş Sancaklı aşiretine⁵ dair bilgiler de mevcuttur (TMT.d 2447, s.4).

3.2.Osmanlı Dönemine Ait Ören Köyü Mezar Taşları

Ören köyünün mezarlığı, burada gerçekleştirilen yol çalışmaları yüzünden, büyük oranda bütünlüğünü kaybetmiştir. Günümüzde, içinden geçen yollar sebebiyle, üç parçaya bölünmüş olan mezarlık köyün kuzeyinde bulunmaktadır. Ören köyü mezarlığında 45 adet mezar taşı tespit edilmiştir. Rastlanan en eski mezar taşı H.1225/M.1810 tarihine aittir. Mevcut mezar taşları H.1225/M.1810-H.1346/M.1928 yılları arası döneme aittir ve sundukları veriler açısından oldukça zengin kitabelerdir.

Tablo-12: Osmanlı Dönemi Ören Köyü Mezarlığı Mezar Taşları

İsim	Cinsiyet	Ölüm Tarihi Hicri/Miladi	Kavuk/Süsleme Türü	Unvan/Lakap	Sülale İsmi
Hüseyin	Erkek	1327/1909	Destarlı Kavuk	Efendi	-
Osman	Erkek	1329/1911	Sarık	Ağa	Namızkâde
İbrahim	Erkek	1225/1810	Sarık	Efendi/Zobranlı	-
İbrahim	Erkek	1325/1907	Kırık	Koca	Aydınlı Abdi Oğlu
Abdullah	Erkek	7 Zilkade 1321/ 25 Ocak 1904	Destarlı Sarık	Ağa	Akseki Hazinedaroğlu
Mehmed	Erkek	Şevval 1333/1914	Fes	-	Akseki Hacı İbrahimoglu
Şefika	Kadın	1339/1920	Bitkisel	-	-
Hatice	Kadın	1322/1904	Bitkisel	-	-
Mehmed Ali	Erkek	17 Safer 1346/ 1927	Fes	Hacı	-
Abdülhamid	Erkek	21 Şevval 1341/ 6 Haziran 1923	Fes	Hacı	-
Fadime	Kadın	1333/1914	Bitkisel	Hacı/Hanım	Kartoğlu
Ahmed	Erkek	1337/1918	Sarık	Muhdar	-
Şerife	Kadın	1321/1903	Bitkisel	Hanım	-
Ahmed Hamid	Erkek	Kırık	Kırık	-	-
İbrahim	Erkek	1331/1912	-	-	-
İbrahim	Erkek	1318/1900	-	-	Karabekiroğlu
Mustafa	Erkek	1309/1891	Kayıp	-	-
Mehmed Tefvik	Erkek	1322/1904	Kırık	-	-
Hayati	Erkek	1285/1868	Destarlı Kavuk	-	Çavuşoğlu
Muhammed	Erkek	1324/1906	Fes	-	Davudpaşaoğlu
Muhammed	Erkek	1315/1897	Fes	-	Davudpaşaoğlu
Hüseyin	Erkek	1302/1884	Sarık	-	Veziroğlu
Raziye	Kadın	1302/1884	Bitkisel	Hanım	-
Ahmed	Erkek	1714/	Sarık	Hafız	Hacıahmedoğlu
Halil	Erkek	1306/1888	Sarık	Ağa	Bayrakdarzâde
Asiye	Kadın	1323/1905	Bitkisel	Hanım	-
Mehmed	Erkek	1311/1893	Destarlı Sarık	-	Bayrakdaroğlu
Muhammed	Erkek	1285/1868	Kırık	-	-
Ali	Erkek	1283/1866	Kırık	-	Köseoğlu
Halil	Erkek	1299/1881	-	-	-
Hüseyin	Erkek	1288/1871	Kırık	Çakır	-
Mustafa	Erkek	1303/1885	Kırık	-	Velioğlu
Fatma	Kadın	1288/1871	Bitkisel	-	Veziroğlu
Şerife	Kadın	1309/1891	Bitkisel	-	Hacımollaoğlu
Ayşe	Kadın	1303/1885	Bitkisel	-	Veziroğlu
Salih	Erkek	1302/1884	Sarık	Hafız	Veziroğlu
Raziye Dudu	Kadın	1306/1888	Bitkisel	-	-
Muhammed	Erkek	1292/1875	Kırık	Efendi	Ahmedefendizâde
Emine	Kadın	1309/1891	Bitkisel	Hanım	Mollahasanoğlu
Ali	Erkek	1288/1871	Fes	-	-

⁵ Ören köyü kayıtlarının da yer aldığı 2447 numaralı temettuat defterinde, "Kaza-i mezkûr tâbi' Ören karyesi tmarında iskân üzere olan Sancaklı aşiretinin temettuatı" başlığı altında iki kayıt mevcuttur.

Ören'deki erkek mezar taşlarında bulunan başlık türleri destarlı kavuk, destarlı sarık, sarık ve festir. Bununla beraber kadın mezar taşlarının tamamında bitkisel süsleme öğeleri yer almaktadır. Erkeklerle ait mezar taşlarında mevtanın efendi, hacı, ağa, hafız gibi unvanlarla anıldığı görülmektedir. Kadınlara ait olanlarda ise sadece hanım unvanı kullanılmıştır.

Ören mezarlığında Namıkzâde, Hazinedaroğlu, Hacıibrahimoğlu, Kartoğlu, Karabekiroğlu, Çavuşoğlu, Davudpaşaoğlu, Veziroğlu, Hacıahmedoğlu, Bayrakdarzâde, Köseoğlu, Velioğlu, Hacimollaoğlu, Ahmedefendizâde ve Mollahasanoğlu sülalelerine mensup kişilerin metfun olduğu görülmektedir. Bu sülalelerden Kartoğlu, Veziroğlu ve Davudpaşaoğlu sülaleleri Ören köyü nüfus defterinde de rastlanan sülalelerdir. Ayrıca Ören köyü nüfus defterinde rastlanan sülale isimlerinden Kadioğlu, Büberoğlu ve Köseoğlu sülaleleri Armutlu köyüne ait kayıtlarda da geçmektedir.

4. SONUÇ

Osmanlı devletinde ilk olarak 1830'lu yıllarda gerçekleştirilen nüfus sayımları ile öncelikli olarak daha düzenli askerlik hizmeti ve daha sağlıklı vergi toplanması amaçlanmıştır. Bu gaye doğrultusunda da en ücra kırsal yerleşim birimlerine kadar tüm mahallerdeki erkek nüfus verileri kayda geçirilmiştir. Mevcut çalışmada da Nif kazasının 1844 yılına ait temettuat defterleriyle 1831, 1834 ve 1842 yıllarını içeren Nif kazası nüfus defterlerinden istifade edilmiştir. H.1258/M.1842 yılı Nif kazası nüfus defterindeki kayıtların tutulması sırasında gösterilen düzen, sahip olduğu sistematik ve sunduğu verilerdeki çeşitlilik, onu kazanın diğer nüfus defterlerinden ayırarak, ön plana çıkartmaktadır. Bu nedenle bahsi geçen defter, diğer belge kaynaklı arşiv malzemelerine göre daha ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Neticede Armutlu için tahmini mânâda 1831 yılında 720, 1834'de 690, 1842'de 534 ve 1844 yılında 675 İslam nüfusa, 1834 yılında 11, 1844'de ise 12 gayrimüslim nüfusa ulaşılmıştır. Bu yıllar dâhilinde Ören'deki ortalama nüfus değerleri ise şu şekildedir: Ören köyü 1831 yılında 676 İslam, 1834'de 608 İslam ile 10 gayrimüslim, 1842'de 508 İslam ve 1844 yılında 518 İslam nüfusa sahiptir. Her iki köydeki genç nüfusun dağılımı yüksek olup, 0-30 yaş arasındaki kişi sayısı, nüfusun % 60'ının üzerindedir.

Her iki köy de nüfus bakımından büyük ve kayıtlardaki unvanlardan anlaşılacağı üzere iktisadi yönden de, bir kır yerleşimine göre gelişmiş düzeydedir. Osmanlı döneminde her köyde cuma ve bayram namazı kılınmazdı. Bunun için belli bir seviyenin üzerinde nüfus ve bünyesinde bu hususta berata sahip bir hatibin olması gerekirdi. Mevcut kayıtlardaki verilerden iki köyün de bu özellikleri taşıdığı anlaşılmaktadır.

Osmanlı dönemi için Armutlu ve Ören köylerinin mezar taşları eşsiz veriler sunmaktadır. Armutlu köyünde iki adet mezarlık ve bir tane de cami haziresi incelenmiş, Ören köyünde ise yalnızca bir mezarlık tespit edilerek çalışılmıştır. Ulaşılan bütün mezar taşlarının fotoğrafları alınarak bunlar bir nevi tescillenmiş ve envantere girmeleri sağlanmıştır. Tüm mezar taşlarının kitabeleri hem içerikleri, hem de şekli yapıları itibariyle değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Nüfus ve temettuat defterlerinden elde edilen verilerle mezar taşlarından elde edilen bilgiler beraber ele alındığında, yöre için daha anlamlı bir demografik tahlil yapılması mümkün olmuştur. Bu dönemde Sancaklı aşiretinin mevcut mahallere iskân olmaya başladığı ve bölgede geçmişten de gelen Yörük/Türkmen nüfus ile yaşam şeklinin baskın şekilde bulunduğu görülmektedir. Her iki köyde de 2 veya 3 haneden teşkil çok az sayıda Rum nüfus mevcuttur.

Mezar taşlarının süsleme özellikleri, kadınlarda bitkisel süsleme öğelerinden, erkeklerde ise çoğunlukla destarlı sarık, sarık, destarlı kavuk, azizi fes ve hamidi festen ibarettir. Bitkisel süslemeler içeren kadın mezar taşlarında çiçek tasvirleri yer alır. Bunlar ağırlıkla gül ve laledir. Ayrıca erkek ve kadın mezar taşlarında müşterek olarak, selvi ağacı ve yonca çiçeği süslemeleri kullanılmıştır. Yine kadın-erkek ortak şekilde bazı mezar taşlarının başlık kısmında cami ve minare gibi mimari motiflerde görülmektedir.

Mezar taşları ait oldukları dönemin sosyal ve iktisadi yapısını gösterdiği gibi aynı zamanda nüfus defterlerinin de sağladığı gibi söz konusu yerleşimlerin büyük sülalelerini tanıma imkânı da sunar. Armutlu köyü mezar taşlarında Gökmeahmedoğlu, Karamemişoğlu, Karabrahimoğlu, Hacıkapudânizâde, Kadızâde, Hocazâde, Hacısüleymanoğlu ve Hacıismailoğlu, Korukçuoğlu, Durmuşoğlu, Karahioğlu, Hacıhamzaoğlu, Mollaoğlu, Mollabekiroğlu, Kasaboğlu, Karamemişoğlu, Köleoğlu, Hacıvelioğlu, Üzümcüoğlu, Nebioğlu, Hacımusaoğlu, Hatibzâde, Bekiroğlu, Cinoğlu, Karameşeoğlu ve Kuzuoğlu sülalelerine rastlanmıştır. Aynı şekilde Ören köyü mezar taşlarında da Namıkzâde, Hazinedaroğlu, Hacıibrahimoğlu, Kartoğlu, Karabekiroğlu, Çavuşoğlu, Davudpaşaoğlu, Veziroğlu, Hacıahmedoğlu, Bayrakdarzâde, Köseoğlu, Velioğlu, Hacimollaoğlu, Ahmedefendizâde ve Mollahasanoğlu sülaleleri tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA**Arşiv Belgeleri****T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi*****Nüfus Defterleri***

B.O.A. NFS. 02806.

B.O.A. NFS. 02886.

B.O.A. NFS. 02887.

Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat Defterleri

ML.VRD.TMT.d 2446.

ML.VRD.TMT.d 2447.

ML.VRD.TMT.d 2449.

Kaynak ve Telif Eserler

Barkan, Ö. L. (1953). "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", Türkiyat Mecmuası C. X, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Yayınları.

Bilgi, N. (2001). "1842 Yılında Saruhan Sancağı'nın Nüfusu ve İdarî Bölünüşü", T.C. Celal Bayar Üniversitesi Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Manisa Araştırmaları-1, Emek Matbaacılık, Manisa.

Çağlar, İ. M. (2017). "19. Yüzyıl Ortalarında Bir Anadolu Köyü: Kuzu Köy", Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, VOL.3, NO.5.

Gökçe, T. (1998). "Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Nif (Kemalpaşa) Kazası Nüfusu", Kemalpaşa Çevre ve Kültür Sempozyumu Kitabı, Kemalpaşa.

Göyünç, N. (1997). "Hane", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C.15, İstanbul.

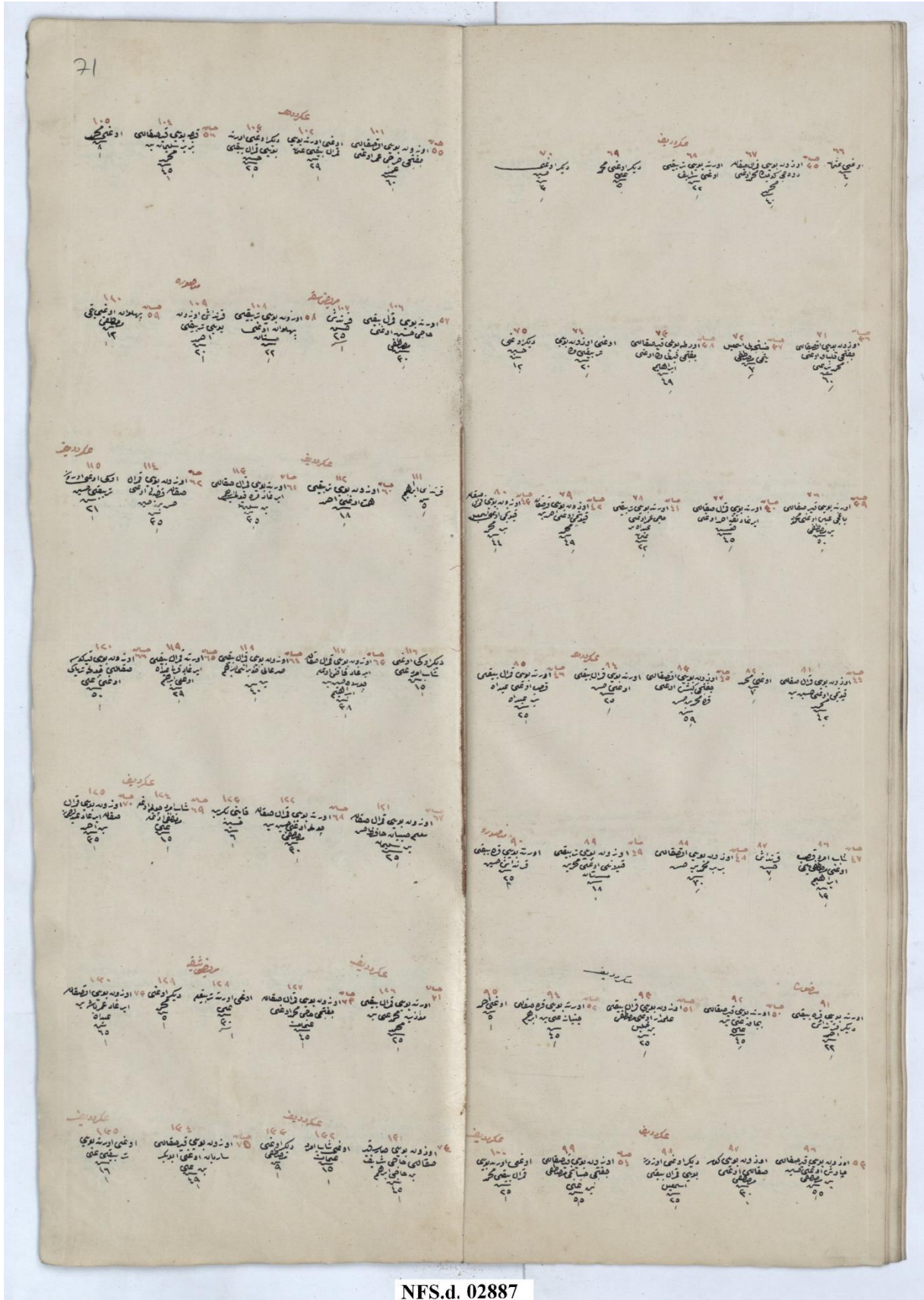
Güneş, M. (2014). "Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili", Akademik Bakış, C.8, S.15.

Öztürk, S. (2000). "Temettuat Tahrirleri", Akademik Araştırmalar Dergisi, S.4-5, İstanbul.

Pakalın, M. Z. (1983). Osmanlı Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları, C.III, İstanbul.

<http://www.ekrembugraekinci.com/makale.asp?id=234> (Erişim Tarihi:08/09/2020).

EKLER

NFS.d. 02887

Armutlu Köyü Mezar Taşlarından Örnekler

Ören Mezar Taşlarından Örnekler

